

POGOSTA VPRAŠANJA O ZERO WASTE

1. Kaj pomeni Zero Waste? Ali je to zaveza, da ne bomo imeli nič odpadkov?

Zero Waste pomeni oblikovanje in upravljanje izdelkov in procesov tako, da se zmanjša volumen in toksičnost odpadkov, ohranja in predela vse materiale ter se jih ne sežiga ali odlaga. Ideja se je pojavila v 70-ih letih, ko so z naraščanjem potrošnje pričele naraščati tudi količine odpadkov na odlagališčih. Sočasno s tem smo se na globalnem nivoju pričeli zavedati, da so naravni viri omejeni. Gibanje Zero Waste je iskalo rešitve, kako učinkoviteje uporabljati naravne vire. Zato gradi na preprečevanju nastajanja odpadkov, ločenem zbiranju na izvoru in zniževanju količin mešanih ostankov odpadkov. S tem ciljem danes povezuje vse deležnike. Industrijo preko podaljšane odgovornosti ter preko okolju in zdravju prijaznega oblikovanja izdelkov. Lokalne skupnosti, civilno družbo in prebivalce, ki vzpostavljajo in sodelujejo v učinkovitem sistemu ločenega zbiranja na izvoru. In nenazadnje politiko, ki preko strategij in programov oblikuje ustrezne prioritete, strategije in finančne instrumente.

Če je pred desetimi leti še veljalo prepričanje, da je nemogoče ločeno zbrati več kot 70 % komunalnih odpadkov, danes številne Zero Waste skupnosti po Evropi ločeno zberejo preko 80 % nastalih odpadkov, nekatere tudi preko 90 %. V prehodnem obdobju, ko lokalne skupnosti še vzpostavljajo učinkovit sistem ponovne uporabe, ločenega zbiranja, recikliranja in kompostiranja, bi morali dovoliti varno odlaganje manjše količine biološko stabilnih mešanih ostankov ob pogoju, da se te količine nenehno znižujejo v skladu z lokalnim Zero Waste načrtom.

2. Kaj to pomeni za občane (v njihovem vsakdanjem življenju)?

Za občane to pomeni, da v čim večji meri sodelujejo pri ločenem zbiranju odpadkov in njihovi ponovni uporabi. Če imajo možnost, kompostirajo doma. Zero Waste spodbuja k odgovorni potrošnji, saj mnoge izdelke in embalažo zavržemo že po enkratni uporabi. Vsak Slovenec na primer letno zavrže kar 71 kg hrane. Z odgovorno potrošnjo ne le znižujemo nastale količine odpadkov, pač pa tudi stroške. Ena od zahtevanih vsebin Zero Waste načrta občine je zato tudi uvajanje pravičnega tarifnega sistema po načelu 'plačaj, kolikor odvržeš', ki dodatno podpira in spodbuja preprečevanje nastajanja odpadkov in ločeno zbiranje.

Zero Waste občanom preko Zero Waste odbora, v katerem je tudi predstavnik civilne družbe, daje dodatne možnosti sodelovanja v procesu oblikovanja načrta in njegovega izvajanja.

3. Zakaj je izbira Zero Waste načrta boljša od energetske izrabe odpadkov?

Pri energetske izrabi odpadkov iz odpadnih materialov pridobimo nekaj energije, a bi jo več lahko prihranili s tem, ko bi materiale vrnili v tehnološke in naravne kroge. Evropa je s surovinami revna celina in v tem smislu v veliki meri odvisna od uvoza. Večina držav, bogatih z naravnimi viri,

predstavljajo hitro rastoča gospodarstva, ki te vire potrebujejo za svojo rast, to pa posledično prispeva k nepredvidljivosti cen surovin na svetovnih trgih in veliko tveganje za evropsko gospodarstvo.

Zato se Evropska Unija v svojih strategijah, programih in zakonodaji vedno bolj usmerja v preprečevanje odpadkov, ponovno uporabo, ločeno zbiranje ter recikliranje in kompostiranje. V podporo tem ukrepom usmerja tudi svoje finančne mehanizme. V Sedmem okoljskem akcijskem programu se tako zavzema za vzpostavitev krožnega gospodarstva, družbo popolnega recikliranja ter prednostno obravnavo ponovne uporabe in recikliranja. Preostanke odpadkov želi zmanjšati čim bližje ničli, energetske izrabe omejiti na materiale, ki jih ni mogoče reciklirati, in postopno opustiti odlagališča. Leta 2013 je komisija pričela revizijo ciljev in zakonodaje o odpadkih ter se zavzela za učinkovitejše ravnanje s plastičnimi odpadki.

Nekatere države, ki so sisteme ravnanja z odpadki tradicionalno gradile na energetske izrabi, že sprejemajo strategije za postopno zniževanje količin termično obdelanih odpadkov in za višje deleže snovne izrabe. Pred kratkim se je francoska ministrica za okolje javno zavzela za prenehanje sežiganja odpadkov in za vzpostavitev krožnega gospodarstva, v katerem bodo izdelki zasnovani tako, da bo vse njihove sestavne dele možno reciklirati.

4. Kakšni so pogoji, ki jih mora izpolnjevati občina, da se lahko deklarira kot Zero Waste občina?

Zero Waste občina mora sprejeti trdno zavezo, da bo sledila Zero Waste cilju, in preverljive rezultate, ki jih mora doseči v prihodnjih letih. Po načelu Zero Waste Europe, da je pot pomembnejša od cilja, lahko občina postane Zero Waste občina ne glede na izhodiščno stanje na področju ravnanja z odpadki. Tiste skupnosti, ki danes dosegajo najboljše rezultate, s svojim znanjem, primeri dobre prakse in nasveti pomagajo drugim, da hitreje in lažje dosežejo enake cilje.

Zero Waste občina mora sprejeti [Zero Waste načrt](#) ali strategijo, v kateri opredeli kvantitativne cilje in roke, v katerih jih bo dosegla. Zaveže se za redne analize mešanih ostankov odpadkov, preko katerih spremljajo napredovanje Zero Waste načrta ter definirajo strategije in kampanje za doseganje dodatnih izboljšav sistema. V skladu z [definicijo Zero Waste](#), se občina v načrtu zaveže še, da odpadkov ne bo usmerjala v nobene oblike sežiganja ali termične obdelave v obstoječih ali načrtovanih napravah.

Občina mora ustanoviti [Zero Waste odbor](#), sestavljen iz predstavnikov občine, strokovnjakov za ravnanje z odpadki, civilne družbe in nacionalne Zero Waste organizacije. Naloga odbora je nadzor nad implementacijo Zero Waste načrta, ocena pomembnejših korakov, iskanje rešitev, prilagajanje zastavljenih rokov, itd.

Enkrat letno mora občina o svojem napredku poročati [nacionalni Zero Waste organizaciji](#).

5. Kolikšen je strošek vstopa občine v mrežo Zero Waste lokalnih skupnosti?

Članarine ni. Občina mora pripraviti Zero Waste načrt, v katerem določi cilje in roke za doseganje teh ciljev.

Trenutno je v evropski Zero Waste mreži združenih več kot 300 lokalnih skupnosti.

6. Kakšen je postopek za pridružitve občine k mreži lokalnih skupnosti na poti do Zero Waste?

Prvi korak občine je, da sprejme Zero Waste načrt, ki mora vsebovati vse zahtevane pogoje. Načrt sprejme za to pristojen organ občine. Ta ga predloži nacionalni Zero Waste organizaciji, ki ga preveri. Če izpolnjuje vse zahtevane pogoje, predlaga njeno pridružitve še organizaciji [Zero Waste Europe](#). Šele z dovoljenjem slednje se občina lahko v javnosti deklarira kot Zero Waste občina.

7. Katera je nacionalna Zero Waste organizacija v Sloveniji?

Društvo Ekologi brez meja preko [programa Zero Waste Slovenija](#).

8. Ljubljana je dobila gradbeno dovoljenje za projekt RCERO, ki zajema tudi mehansko biološko obdelavo odpadkov. Ali je ta projekt zdaj nepotreben?

Mehansko biološka obdelava (MBO) je kombinacija mehanskih in bioloških procesov za obdelavo komunalnih odpadkov pred odlaganjem. MBO je potrebna infrastruktura tako v klasičnih sistemih ravnanja z odpadki, kot pri izvajanju Zero Waste strategije, obdelavo mešanih ostankov odpadkov pred odstranjevanjem pa zahteva tudi zakonodaja.

Namena mehansko biološke obdelave odpadkov sta zmanjšanje količine odpadkov, namenjene na odlagališče, in izločanje frakcij, ki jih lahko recikliramo. Po mehanski obdelavi mešanih odpadkov dobimo težko in lahko frakcijo. Težka frakcija gre na odlagališče, lahka frakcija pa je v klasičnih načinih ravnanja z odpadki namenjena energetski izrabi. Bistvena razlika med klasičnim in Zero Waste sistemom je v tem, kam usmerita lahko frakcijo, ki je eden od izhodov MBO. Klasični sistem ravnanja z odpadki jo predela v gorivo za termično obdelavo ali sežig. Zero Waste strategija pa se osredotoča v izločanje čim več materialov iz mešanih ostankov, ki jih preusmerja v snovno izrabo (recikliranje).

9. Ali bo zdaj ravnanje z odpadki v Ljubljani dražje?

Izkušnje Zero Waste občin v Evropi kažejo, da so stroški ravnanja z odpadki v Zero Waste občinah praviloma nižji od drugih občin, saj ukrepi preprečevanja odpadkov, visoki deleži ločeno zbranih frakcij in maksimalna snovna izraba komunalnih odpadkov pomenijo nižje stroške ravnanja z njimi.

10. Ali to pomeni, da sežigalnice odpadkov v Ljubljani ne bo?

Sežigalnica komunalnih odpadkov je naprava državnega pomena in je zato tudi v njeni pristojnosti. Mestna občina Ljubljana (MOL) se je v Zero Waste načrtu zavezala, da bo maksimalno okrepila prve tri prioritete na področju ravnanja z odpadki (preprečevanje, ponovno uporabo in recikliranje) ter jih praviloma ne bo usmerjala na odlagališča in v sežigalnice, oziroma bo tja usmerjeno količino odpadkov zmanjšala na najnižjo možno raven. V projekt RCERO je poleg MOL trenutno vključenih še 35 drugih občin, a bodo odpadki vseh občin obdelani po enakem postopku. Zato lahko predvidevamo, da se bo s pomočjo ukrepov preprečevanja, naraščanja deleža ločeno zbranih frakcij ter dodatnega izločanja materialov iz mešanih ostankov, v naslednjih letih količina odpadkov, ki jih ne bo možno snovno izrabiti znižala in naprava za termično obdelavo ne bo smiselna.

11. Snaga je še do nedavna podpirala projekt naprave za termično obdelavo odpadkov v Ljubljani. Zakaj si je zdaj premislila?

Zbornica komunalnega gospodarstva, podjetje Snaga in drugi deležniki so v zadnjih letih intenzivno iskali rešitev, s katero bi uredili manjkajoči sklop v okviru celovitega ravnanja z odpadki. Pri tem so se zgledovali po ustaljenih praksah drugih članic EU, ki so v ta namen zgradile objekte za energetske izrabo.

Tehnološki razvoj in dobre prakse v nekaterih državah članicah EU so pokazale, da se razvijajo možnosti za drugačno rabo materialov, za katere so bili še nedavno prepričani, da jih razen z energetske izrabo ni mogoče uporabiti. Za izrabo lahke frakcije so torej že našli tudi druge rešitve, s katerimi se lahko sčasoma deloma ali v celoti izognejo termični izrabi. Pri tem je seveda pomembno tudi dejstvo, da se država za izgradnjo objektov za energetske izrabo še ni odločila in se, kot kaže, tudi ne bo.

Poleg tega takšno odločitev podpirajo tudi najnovejše strategije in zahteve EU, usmerjene v vedno višje cilje na področju preprečevanja odpadkov, ponovne uporabe, recikliranja in kompostiranja.

12. Mestna občina Ljubljana je sprejela Zero Waste načrt, v osnutku Strategije regionalnega razvoja LUR pa je še vedno predvidena sežigalnica. Kako to komentiramo?

Strategija regionalnega razvoja LUR je šele v fazi osnutka in torej v postopku sprejemanja. Da je Mestna občina Ljubljana včeraj sprejela Zero Waste načrt kaže, da Ljubljana želi postati Zero Waste prestolnica. V načrtu se je zavezala tudi, da odpadkov postopoma ne bo več usmerjala na odlagališča in v energetske predelavo (sežig ali sosežig), kar je eden od pogojev, da to lahko postane. Pričakujemo, da bo Mestna občina Ljubljana enako stališče zavzela tudi v procesu sprejemanja Strategije regionalnega razvoja LUR.

Odločitev Mestne občine Ljubljana je usklajena z zavezo Evropske Unije, da bo zmanjšala nastajanje odpadkov in jih reciklirala tako, da bodo postali osrednji in zanesljiv vir materialov za njeno

gospodarstvo, energetska predelava pa omejila samo na odpadke, ki jih ni možno reciklirati. To zavezo je Evropska komisija ponovila v prejšnji teden sprejetem paketu *Na poti h krožnemu gospodarstvu: program za Evropo brez odpadkov*. Nove politike na področju odpadkov označuje kot pomemben prispevek h gospodarski rasti in konkurenčnosti ter odpiranju novih delovnih mest, ki ob nizkih stroških prispevajo k boljšemu stanju okolja. Komisija zato predlaga nove, višje cilje na področju odpadkov: do leta 2030 reciklirati ali ponovno uporabiti 70 % komunalnih odpadkov, do istega leta reciklirati 80 % odpadne embalaže z vmesnimi cilji 60 % do leta 2020 in 70 % do leta 2025 ter do leta 2025 znižati količine zavržene hrane vsaj za 30 %. Preko evropskih sredstev bo podpirala prizadevanja za integrirano ravnanje z odpadki, vključno z infrastrukturo za ločeno zbiranje, ponovno uporabo in recikliranje.